

Ur askan - I Eden

Av Farah & Floke

Vulkan Förlag (2017)

Pia Hellertz – februari 2018

”Nu skulle min mamma se mig! Jag som inte ens fick gå ut ensam! Inte springa, inte cykla, inte idrotta, inte, inte, inte... ”. Så börjar **Farah** boken om sina erfarenheter och upplevelser av att komma till ett totalt främmande land, med en totalt främmande kultur. Hon fortsätter: *”Och här står jag nu ensam i början av det preparerade skidspåret och funderar på hur jag ska börja min åkning!”* (s. 7). Sen berättar hon hur en man dyker upp. *”Hej, är det bra före?”* frågar han. *”Nej, det var ingen här före”*, svarar hon och undrar varför han frågar det. Med en sån inledning är det inte konstigt att jag sugts in i boken och kan inte släppa den ifrån mig. Jag som alltid älskat berättelser om hur ”de andra” ser på ”oss”. Jag tänker på min skotske svärson som tyckte det var konstigt att vi åt sill och potatis och Jansons frestelse och köttbullar jul och påsk och midsommar. Nu, efter några år, tycker han om det.

Vid det där mötet i skidbacken erkände Farah att det var första gången hon skulle försöka åka, men hon visste inte hur hon skulle göra. Han erbjöd sig att visa henne. Och så möttes Farah och **Floke**, vilket kom att leda till den här underbara berättelsen, *Ur askan - I Eden* (2017). Som framsidan av bokomslaget avslöjar betyder ”askan” det krigshärjade land som Farah tvingats fly ifrån. Och Eden är det Sverige hon kom att lära sig älska.

Vilka är Farah och Floke?

Farah är en ensamstående mor som flytt från Irak och är nu svensk medborgare sen några år. Hon har utbildat sig till undersköterska och föreläser om hederskultur, kvinnoförtryck och integration. Hon har arbetat som kommunal integrationscoach och platschef på ett asylboende.

Floke är författare och har arbetat inom skolväsendet som både elev, lärare, skolledare och fortbildningsplanerare. Han har undervisat i svenska för asylsökande. Under flera år arbetade han som reporter för regionala dagstidningar. Båda namnen är pseudonymer. Floke kom att hjälpa Farah med

skidåkningens tills hon blev riktigt duktig. När snön hade smält frågade Farah om Floke ville visa henne den svenska skogen. Hon vågade inte gå ut där själv.

Farahs uppväxt

Farah berättar att hennes mamma blev bortgift när hon var 12 år med en mycket äldre man. Farahs berättelse om hur pappan hittade hennes mamma, den 12-åriga barnflickan till de barnbarn han hade med första hustrun är något omskakande för mig som lever i en totalt annorlunda kultur. Föräldrarna upplevde det som en stor ära att han ville ha deras dotter. Han var en välbärgad man.

Pappan fick då två hustrur som bodde i samma hus. Tillsammans blev de 24 syskon i familjen. Statusen mellan de två fruarna blev snabbt fastställd. Den första och äldre hustrun bestämde allt. *”Min blivande moder blev husets slav. Hon fick sköta både hushållsarbetet, mjölkningen och skötseln av kreaturen”* (s. 19). Arbetsuppgifterna skiljer sig ju inte från de svenska bondhustrurna, men däremot omfattningen på grund av den mycket stora familjen, vilket inte var så vanligt i Sverige.

Farahs mamma fick så småningom tretton barn.

Farahs pappa var en troende muslim *”och levde verkligen upp till Koranens bud om att följa de fem grundpelarna: tron på Allah och Muhammed, bönen, vällfärden, fastan och att ge allmosor till fattiga människor”* (s. 14). Pappan hade ett företag som gjorde stora affärer med bland annat judiska affärsmän, vilket var möjligt på den tiden, skriver Farah.

Pappan dog när han var 104 år gammal. Farahs berättelser om begravningen och ritualerna är intressanta och jag försöker tänka mig in i hur de skulle vara att leva under liknande omständigheter. Det är naturligtvis inte rimligt att tänka så eftersom jag är genomsyrad av min egen kultur med dess sedvänjor och traditioner. Berättelserna om hennes uppväxt, kulturen och traditionerna är mycket intressanta och i mina ögon skrämmande. Bland annat berättar hon att *”Det är viktigt för en kvinna i den här delen av världen att göra sig vacker för att behaga sin man. Det är faktiskt en av huvuduppgifterna och upptar mycket av tiden”* (s. 19). Och jag funderar över hur de kvinnor som inte föds vackra lever sina liv.

Farah blev bortlovad som hustru till en äldre kusin när hon var nyfödd. Trots att både pappan och bröderna protesterade så kunde de inte stå emot släktens uppfattning. Släkten fattar de viktiga besluten som handlar om hedersrelaterade projekt och släktfejder (s. 25).

Hon berättar att hon blev gift och att äktenskapet innebar grov misshandel. *”Traditioner och normer som tillät handgriplig fostran av familjens hustrur och döttrar resulterade bland annat i att jag emellanåt var tvungen att flytta hem till mina föräldrar, för att blånader och svullnader skulle få möjlighet att läka ut”* (s. 31). Farah gör en jämförelse med Sverige där *”rätten att slå sin hustru (i Sverige kallat aga) upphörde redan 1734 och förbjöds i lag 1858. Men sina*

egna barn kunde man fortsätta att ge en omgång stryk ända fram till 1979, då Sverige som första land i världen förbjöd barnaga” (s. 41)

Hon skriver också *”Om misshandeln ingick i någon form av tillrättavisning med stöd av Koranen (Sura 4:34) fick jag aldrig veta...”* (s. 41).

Berättelsen om Farahs barndomsvän är verkligen ohygglig. Hur den unga flickan hade samlag med den man som faktiskt var tänkt att bli hennes man, men att han inte kunde acceptera det efteråt. *”Han kunde inte tänka sig att gifta sig med en flicka som haft sex med honom själv innan de var gifta”*, skriver Farah (s. 150). Flickan förstod nu vad som skulle hända och gömde sig skräckslagen medan familjen och släkten diskuterade om vad man skulle göra. Farah berättar detaljerat. Det slutade med att flickan släpades till floden och pappan skar upp hennes hals. *”När gryr morgonen för detta folk, som fått sina sinnen så förmörkade av föråldrade värderingar och dunkla traditioner?”* skriver Farah (s. 152).

Hur det går till på bröllopsnatten och vilka traditioner som styr den överlåter jag till läsaren av boken att ta del av. Farah beskriver hur blodfläckarna på lakanet dagen efter bevisar att bruden var oskuld, så därför har olika strategier utvecklats för att klara detta. *”Det finns numera också möjlighet att operera in en mindre behållare med blodliknande vätska så att behållaren upplöses under samlaget”* (s. 156).

Kriget

När Farah var sju år startade kriget mot Iran. Iran-Irakkriget var ett blodigt krig som varade mellan 1980–1988. Farah berättar om bomberna, om rädslan, om sömnlösheten, om nätternas ångest, om den psykiska pressen och stressen, om behovet av att få hjälp av läkare. Men också att man sökte sig till personer som menade sig ha övernaturliga krafter och uppträdde som helare och som tjänade stora pengar på sina metoder. Hon berättar att studenter som inte klarade studierna på grund av stressen skickades till fronten när de fyllt 18 år. Många dödades och Farah berättar att *”vissa perioder var antalet omkomna så stort att tillvaron upplevdes som en enda lång begravningsceremoni”* (s. 22). Jag förstår att detta sker dagligen i de krig som pågår nu. Det är ett fruktansvärt lidande.

Farah berättar om sin syster som förlorat en son och som försvann. Familjen hittade henne sittandes i den tunnel där man begravde sina insvepta döda i nischer. Systemen vägrade följa med hem så familjen fick gå till henne varje dag med mat. *”Det hela slutade med att föräldrarna tvingades bygga ett mindre hus fullt utrustat med kök, sovrum och badrum ovanpå graven där hon satt”* (s. 25). Där flyttade systemen in.

Kvinnor och gymnasister fick genomgå en sex månaders vårdutbildning för att kunna hjälpa till med de sårade.

Flykten från kriget

Berättelserna från tiden på flykt är verkligen riktigt otäcka att läsa. Vad är det för viljestyrka och livsvilja som gör att människor utsätter sig för dessa ohyggliga omständigheter och förnedrande vardagshändelser? *”Toalettbestyren utfördes utan insynsskydd över stora, djupa hål i marken. ... Små barn, trötta och otåliga efter långa resor underhöll med ständigt skrik och gråt. Mitt i allt detta intogs medhavda matsäckar, medan kletiga papper från smörgåspaket, servetter och begagnade toapapper virvlade omkring på marken”* (s. 50).

”Passkontrollen tog närmare sju timmar, för vi hade inte pengar till mutor till gränspoliserna” (s. 51). En utmaning var ju också att hitta rum för natten. Till slut kom Farah till Sverige med sina barn.

Sverige – Mellanmjölkens land

På väg till Mellanmjölkens land landar Farah i Mellanlandet, där ”mellan” har betydelsen ”mellan Irak och Sverige”. Det är det land som hon först flydde till och blev kvar i under ca 1,5 år, Syrien.

Farahs beskrivningar av Mellanmjölkens land är både fascinerande och roligt att läsa. Svensken *”ser ut att känna sig trygg med att välja en medelväg på flera områden”* (s. 49). Man ska vara ”lagom”, man ska inte visa starka känslor *”som hos oss”*. *”Blir man provocerad, tar man det lugnt och behärskat, även om man knyter näven i byxfickan”*.

Farah berättar om de utmaningar som väntar flyktingarna i det nya landet. Ett exempel är integrationen som kan innebära desperation hos vissa män över att man mister sin maktposition och betydelse för familjen och bland vännerna och då kan det hända att *”man tar till våld som en sista utväg att hävda sig”* (s. 80).

Kontrollen över flickorna

Farah berättar att kontrollen över flickorna har hårdnat i Sverige. Hon skriver att Ungdomsstyrelsen i en rapport år 2009 redovisar att 70,000 ungdomar, mest flickor i åldern 16–25 år lever under hedersrelaterat förtryck. Minderåriga flickor sänds till muslimska länder för att giftas bort. Flera flickor har mördats av sina släktingar när de försökt anpassa sig till svenska värderingar och normer.

Farah har bestämt sig för att hennes flickor ska få välja make utifrån kärlek. I ett kapitel tar hon upp fenomenet *”Heder och Hedersmord”* och berättar bland annat om de s.k. ”balkongflickorna”, flickor som med stor sannolikhet knuffats ut till sin egen död, men som påstås ha begått självmord.

Farah tar upp det ohyggliga fenomenet att svenska läkare måste hjälpa kvinnor med kirurgiska ingrepp för att återställa mödomshinnan för att de måste få sin oskuld fastslagen. Hon skriver att *”En stor del av dagens invandrare till Norden kommer från kulturer, där oskuldsideologin utgör en viktig del i det s.k. hedersbegreppet”* (s. 156). Farah är kritisk. Hon skriver att priset för att göra en operation är patientavgiften, cirka 200–300 kronor. Sjukvårdens kostnad för

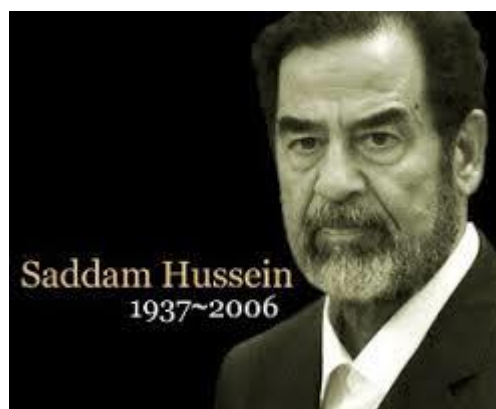
ingreppet ligger på omkring 25,000 kronor. *”Det betyder i klartext att medan köerna till livsviktiga operationer på cancerklinikerna växer, satsar svensk sjukvård stora belopp på att hålla invandrade kvinnor kvar som offer i en oskuldsideologi”* (s. 156). Om detta stämmer måste det bli ett tema för en offentlig och politisk diskussion. Är det så här integration och anpassning ska gå till? undrar jag.

Hon skriver: *”I begreppet heder lägger man i Sverige idag vanligen in att man inte ljuger, inte stjälar, att man ska behålla ett förtroende, att man går att lita på, att man helt enkelt är hederlig”* (s. 139). Men hon konstaterar också att det även i Sverige rådde ett hedersbegrepp som liknar det som lever kvar i många muslimska länder. När en ogift svensk kvinna blev gravid för 100 år sedan kunde hon skickas bort för att föda och sen tvingas lämna bort sitt barn. Bland andra berättar den kända barnboks författaren **Astrid Lindgren** om sin traumatiska upplevelse att som tonåring tvingas resa bort och föda och sen lämna sin son.¹ Även min halvsyster hamnade i den situationen. Det tog flera decennier innan vi fick veta att vår syster hade en dotter.

Hedersbegreppet behöver således inte vara kopplat till religion.

Om omskärelse

Ett enligt min uppfattning ohyggligt fenomen är omskärelse, både av flickor och pojkar. Farah berättar att det inte förekommer omskärelse av flickor i Irak längre, *”medan pojkar drabbas så gott som till hundra procent”* (s. 163). Hon berättar att president **Saddam Hussein** bjöd in till en stor fest i varje stad varje år den 14–17 juli för att fira dagen då Baathpartiet grundades. Då erbjöds pojkar gratis omskärelse *”för att stärka banden och samhörigheten hos landets befolkning”* (s. 163). Operationerna pågick hela dagen och vid dessa tillfällen utfördes de av medicinsk personal *”men utan bedömning”* (s. 163). *”Jag kände obehag varje gång jag råkade höra, särskilt de små pojkarnas gråt och skrik från operationsbordet, där de hölls fast av föräldrarna med ett stadigt grepp under operationen”*, berättar Farah (s. 163).

¹ Astrid Lindgrens tunga depression - <https://www.expressen.se/nyheter/inloggad/astrid-lindgrens-tunga-depression/>.

Jag har lyssnat på forskaren och barnmorskan **Jeanice Barcelo** som forskat på omskärelsen bland judiska småpojkar och de psykologiska konsekvenser detta för med sig.² De omskärs när de bara är 8 dagar gamla av en rabbi. Jag undrar om det gjorts någon liknande forskning på konsekvenserna av omskärelsen av de muslimska pojkarna. Den verkar ske i högre ålder, men det är logiskt att även denna tortyr borde få psykologiska konsekvenser.

Farah berättar att omskärelse praktiserats i flera tusen år. WHO uppskattar att 30% av alla män är omskurna. Det är vanligast i muslimska områden, men som sagt även inom judendomen och även inom den koptiska kyrkan. Ingreppet är en symbolhandling för att visa att pojken blivit man. Hon berättar att under den viktorianska eran på 1800-talet i England användes omskärelse för att förhindra onani, vilket ansågs syndigt och farligt för hälsan.

Farah berättar att det i Sverige omskärs ungefär 3,000 muslimska och 40 judiska pojkar varje år och refererar till RFSU. Av de 3,000 muslimska pojkarna omskärs mindre än 1,000 inom sjukvården. Övriga omskärs ibland illegalt. Farah berättar mer fakta kring detta (s. 165). Hon berättar också om rötterna till traditionen. I Första Mosebok berättas om att Abraham själv var 99 år när han lät omskära sig för att bekräfta förbundet med Gud.

Vem ska anpassa sig?

När Farah läser att regeringen anslagit en miljard kronor för att bekämpa våld mot kvinnor och hedersrelaterat förtryck bli hon orolig för att utvecklingen gått så långt att detta blivit nödvändigt. Hon är också sorgsen över att barnens skolavslutningar, som har som tradition att genomföras i kyrkor, allt oftare nu får flyttas till andra lokaler för att *”invandrare med annan religiös bakgrund ska känna sig bekväma att delta”* (s. 81).

Farah berättar att hon läst att en svensk myndighet börjat dela ut ”decemberpresenter” istället för julklappar till sina anställda. Samtidigt uppmanas boende att inte placera adventsljusstakar i fönstren *”för att inte sära vissa invandrargrupper”* (s. 81). Hon skriver:

När svenska politiker och myndigheter uppträder vilset och börjar tassa på tårna inför vissa invandrargrupperns särpräglade krav, blir vi undrande, rädda och till och med förskräckta över vad som håller på att ske. Håller politikerna på att tappa det intellektuella fotfästet i den multikulturella kontexten? (s. 82)

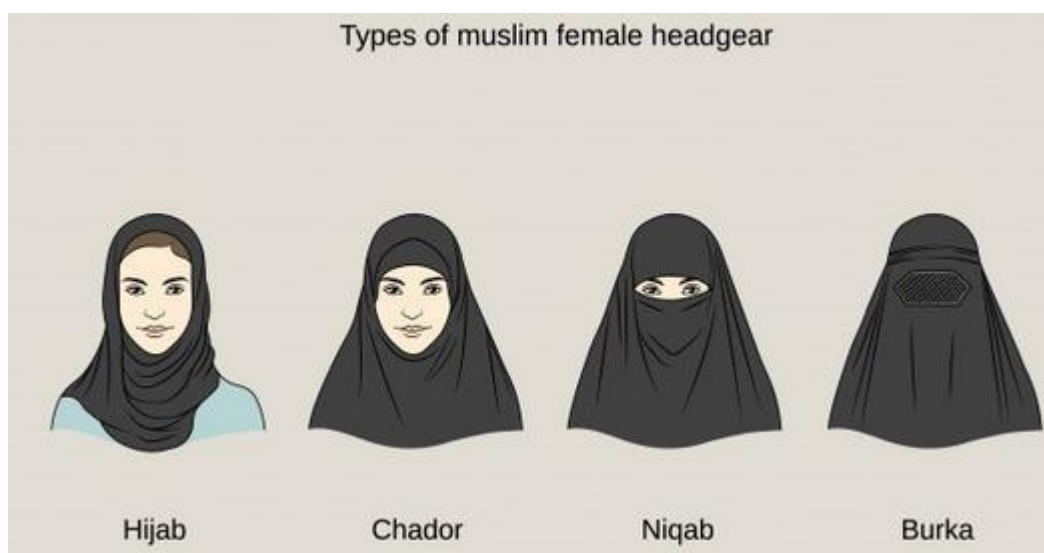
² Hon har skrivit en bok som heter *Birth Trauma and the Dark Side of Modern Medicine: Exposing Systematic Violence During Hospital Birth and the Hijacking of Human Love* (2015). Hon finns också på Youtube - *Jeanice Barcelo on Birth Trauma* - <https://www.youtube.com/watch?v=ipgXbzU4OvQ>

Vem ska anpassas till vem, undrar jag?

Slöja eller inte?

Farah tar upp temat med klädmode och framförallt frågan om slöjan. Hon berättar att det i vissa länder är förbjudet att visa sig utan slöja offentligt. Man har till och med godkänt att unga män vårdaga och misshandla kvinnor som visar sig utan slöja. Även männen råkar illa ut i vissa länder. *”Där talibanerna råder över klädmotet får man räkna med att bli mordhotad om man använder jeans eller anlägger västerländsk frisyra”* (s. 114).

Ju större inflytande religionen har i ett land desto mer tvingas kvinnorna dölja sig i svarta heltäckande tyger.

Farah berättar att det också "händer saker" i Sverige. *”Ett konventionellt mode är på väg att introduceras även i Eden”*, skriver hon (s. 114).

”Den statliga myndighet som är ansvarig för svenska polisens utrusning och klädsel har enligt media beställt design av ny mössa till polisens uniform, en mössa som tillåts presentera bärarens religiösa eller kulturella hemvist. Om det blir både slöja, kippa eller fez, återstår att se. Uppdraget har gått till en designer, dotter till före detta ordförande i Sveriges Muslimska Förbund och tidigare riksdagskandidat i det politiska parti som vill öppna dörren till en invandring flera gånger större än landets ursprungsbefolkning” (s. 115).

En mycket intressant uppgift Farah berättar handlar om de medicinska risker som det muslimska klädmotet för med sig. *”När mörkhyade personer flyttar till nordliga solfattiga länder, hindrar den mörka huden generellt att det livsviktiga D-vitaminet bildas. Brist på D-vitamin kan, enligt en del forskare bidra till att ett flertal sjukdomar som benskörhet, engelska sjukan hos barn, olika cancerformer, typ-1 diabetes och hjärnskador på foster utvecklas”* (s. 117). Hon

refererar till Vetenskap & Hälsa, Läkartidningen. Jag har inte hört detta tas upp i något annat sammanhang.

Beslutet om mångkulturellt samhälle

Farah berättar att den nya grundlagen om att Sverige skulle vara ett mångkulturellt samhälle trädde ikraft år 2010. Jag läser ett avslöjande blogginlägg av **Håkan Karlberg** som bland annat skriver:

Göran Lindblad, moderat riksdagsman 1993 – 2010 och moderaternas talesman i integrationspolitiska frågor, framhöll i augusti 2002 att Sverige borde ta emot två miljoner arbetskraftsinvandrare på 15 år. Han hänvisade till att det föds för få barn i Sverige och menade att import av människor är bättre än att vi ökar den svenska nativiteten. Det skulle innebära ett snitt av 133 000 invandrare per år. Detta blev möjligen en grundbult i Nya Moderaternas politik men politiken resulterade istället i stor invandring av utomeuropeiska asylinvandrare, som till betydande del inte är anställningsbara. Varför?

Karlberg citerar också ur en intervju med Reinfeldt 2014-11-27 i danska *Politiken* där Reinfeldt säger:

Utgångspunkten är att jag har ett ansvar för att skapa bästa möjliga samhälle så att människor får möjlighet att växa, stå på egna ben. Det är min övertygelse att ett samhälle byggt på mångfald är det bästa samhälle man kan skapa. Människor som kommer från olika ställen skapar en smältdegel som bygger på att vi ska lära oss att tolerera och leva med varandras olikheter. I ett sådant samhälle tror jag att man får ett spännande liv. Innovativt och bra. Därmed markerar jag också mot dem som tycker att tryggheten ligger i att vi är likadana, ska vara homogena och hålla dem som är annorlunda utanför. Det är den viktiga utgångspunkt som har fört Sverige till slutsatsen att vi ska vara öppna för omvärlden.³

Håkan Karlberg skriver också i samma blogginlägg:

Enligt vittnesmål till mig personligen från en moderat riksdagsledamot som vill vara anonym gjorde Reinfeldt vad han själv ville och förankrade sällan eller aldrig sin politik i partiet. Inte heller i den moderata riksdagsgruppen. Därtill obehövligt, för Reinfeldt var skoningslös i sitt krav på absolut lydnad. Ledamöter som aldrig så stillsamt ifrågasatte hans linje åkte ut i kylan. Omläggningen 2011 var hans eget verk. Som vanligt var ingen tillfrågad om lämpligheten i omläggningen.

³ REINFELDTS AGENDA - 15 februari, 2018 – Håkan Karlberg
<https://detgodasamhallet.com/2018/02/15/gastskribent-hakan-karlberg-reinfeldts-agenda/>

Uttalandet påminner mig om Ann-Marie Pålssons berättelser i boken *KNAPPTRYCKARKOMPANIET – Rapport från Sveriges riksdag*.⁴

Är invandringen lönsam eller en belastning för Sverige

Farah reflekterar över det faktum att det inte verkar komma några sanna uppgifter om ekonomin omkring invandringspolitiken. Hon menar att politikerna döljer kostnaderna, vilket gör det svårt att beräkna. Hon uppmanar media och politiker, men också kyrkor och moskéer att diskutera dessa frågor och samtidigt problematisera vad begreppet "rasism" står för i debatten. Hon menar att begreppet används för att "*svärta ner nya partier, för att få sitta ensamma vid köttgrytorna*" (s. 83).

Att antals- och ekonomifrågorna är tabu att öppet diskutera avslöjar de tolv författare som deltar i antologin *PRISSET*, där de berättar om vilka pris de fått betala genom sina skrivelser.⁵ Vad har hänt med den öppna debatten i Sverige? Hur ska politiker och myndigheter kunna fatta genomtänkta, konsekvens-analyserade och professionella beslut om sanna siffror förtigs och förvrängs?

Livet i Sverige

Farah berättar ingående om sina erfarenheter av integrationen i Sverige och de utmaningar den innebär. Hon berättar om sina arbetslivserfarenheter, bland annat som verksamhetsansvarig för ett asylboende. Hon berättar om kontakterna med svenska myndigheter när hon försöker hjälpa de asylsökande, med tandvården, sjukvården, sociala myndigheter, polisen, skolan med mera. Hon berättar om hur hjälpsamma svenskar kommer och skänker kläder och skor till de asylsökande. Det är värme, omsorg och kärlek i hennes berättelser.

Hon berättar om de utmaningar det innebär att människor från så många olika kulturer tvingas att bo tillsammans på dessa boenden. En händelse som fastnade hos mig var om imamen som bodde på boendet men som vägrade ha något att göra med henne eftersom hon är kvinna. Han reagerade starkt när tre muslimska kvinnor stod och pratade med en kristen man i köket. De kvinnor som bodde i hans korridor blev ofta hotade till tystnad när han skulle läsa ur Koranen. "*Han ville inte lyssna på kvinnoröster när han läste Koranen*" (s. 110) Farah försökte lösa problemen med att ge honom ett eget rum, "*en liten moské*", men det resulterade i att han bjöd in muslimska män från andra boenden "*för att sprida islam från våra lokaler*", berättar hon (s. 110). På grund av mordhot mot Farah med flera tvingades man flytta honom till ett annat boende.

Berättelser som denna ger en viss inblick i vilka enorma utmaningar den personal som arbetar på och ska ansvara för asylboendena, har att hantera. Vilken professionell hjälp får de?

⁴ Min artikel om boken finns på min Boksida - <http://www.piahellertz.com/Knappptryckarkompaniet.pdf>

⁵ Min artikel om PRISSET finns på min Boksida -

Farahs berättelser om de svenska skogarna, den svenska naturen, de svenska traditionerna, om sina vandringar när hon plockar *”ett hjortron, ett blåbär, ett hallon, ett lingon, ett kråkbär, ett enbär eller ett tranbär* är fascinerande och gör att jag själv känner en djup stolthet och glädje över att vara född och uppväxt i detta vackra och fantastiska land (s. 197). Och Farah avslutar boken med följande rader:

När jag en gång i framtiden lämnar vidare mitt livsverk här, och mina barn och barnbarn för frihetens tanke vidare, kommer jag ödmjuk, men också stolt och frimodig att klappa på himlaporten och redan i entrén tacka för att jag fick smaka på himmelriket redan här på jorden!” (s. 197).

Och jag kan bara säga *”Tack Farah för att jag fick se på Sverige med dina ögon och för att jag fick följa med dig på denna resa!”* Det blev en lärorik och berikande färd.

Boken finns att köpa på Vulcan -
<https://www.vulkanmedia.se/butik/bocker/ur-askan-i-eden-av-farah-floke/>